

ONDERWERP VOOR BESPREKING IN DE GEMEENTERAAD

Aan de Agendacommissie. Wij verzoeken u voor de Raadsvergadering op [datum] het onderstaande onderwerp op de agenda te plaatsen:

Onderwerp: De uitrol van 5G en de borging van de gezondheid van burgers in gemeente X.

Wat is het kernvraagstuk?

De ontwikkelingen op het gebied van de draadloze technologie gaan erg snel. Onze wereld wordt steeds digitaler en er wordt steeds meer gebruik gemaakt van draadloze verbindingen. Met de komst van het Internet of Things (IoT) communiceren nu ook steeds meer apparaten draadloos met elkaar. Deze toename van draadloze toepassingen heeft tot gevolg dat er ook steeds meer zendantennes bij komen, waardoor ook de hoeveelheid elektromagnetische straling steeds meer en steeds sneller toeneemt. Dit heeft grote gevolgen voor de gezondheid van mensen, dieren en de natuur.

Na 2G (GSM), 3G (UMTS) en 4G (LTE) komt nu de 5^e generatie (5G) van draadloze zendtechnieken er aan. De Rijksoverheid wil eind 2019 de 5G-frequenties gaan veilen en in 2020 de uitrol van 5G realiseren in Nederland. Dit heeft tot gevolg dat alle gemeenten te maken gaan krijgen met het aanleggen van de infrastructuur hiervoor (ondergrondse kabels en glasvezel) en de plaatsing van heel veel extra zendantennes op gemeentegrond.

De 5G-technologie maakt gebruik van millimetergolven die een kort bereik hebben. Daarom moeten er heel veel kleine zendantennes (small cells) bijgeplaatst gaan worden om een volledige dekking te bereiken. Er wordt gesproken over de plaatsing van zendantennes om de tien tot twaalf huizen. Deze zullen dan in de directe leefomgeving van burgers geplaatst gaan worden op lantaarnpalen, verkeerslichten, bushokjes, reclame-zuilen, etc. De Rijksoverheid heeft op 3 juli 2018 het [Actieplan Digitale Connectiviteit](#) gepubliceerd. Hierin valt o.a. te lezen dat er een dekkingsplicht van 98% van de oppervlakte van elke gemeente van Nederland komt met een minimale datasnelheid van tenminste 100 Megabit per seconde.

Er zijn echter steeds meer burgers die nu al (ernstige) gezondheidsklachten ervaren door elektromagnetische straling van o.a. zendmasten, smartphones en wifi. De 5G-techniek maakt gebruik van andere (hogere) frequenties dan de huidige zendantennes. Er is nog maar zeer weinig onderzoek gedaan naar de specifieke effecten hiervan op onze gezondheid. Wel is al bekend dat deze hogere frequenties volledig in de huid worden geabsorbeerd. Aangezien er zenuwuiteinden, bloedvaten en hormonen in onze huid zitten, kan dit leiden tot allerlei biologische verstoringen waardoor o.a. dna-schade kan ontstaan.

Momenteel kunnen veel elektrogevoelige mensen, met de nodige aanpassingen, nog enigszins woon- en leefplekken zoeken waar het relatief stralingsarm is. Maar als er straks op elk hoek van de straat zendantennes staan, dan valt er niet meer aan te ontkomen. Dit creëert dan ook grote problemen voor burgers die hier mee te maken hebben. Daarnaast is er ook een grote groep elektrohypersensitieve mensen die, mede door financiële beperkingen, nu al in een uitzichtloze situatie zijn beland.

Volgens schattingen ervaart 3% van de bevolking gezondheidshinder door straling. Dit zou in gemeente X betekenen dat het om ongeveer X mensen gaat. De meeste van hen zijn zich echter nog niet bewust dat hun gezondheidsklachten hierdoor (mede) veroorzaakt worden. Aangezien de gemeente verantwoordelijk is voor de gezondheid van haar burgers, betreft dit ook een gemeente-aangelegenheid.

Met de nieuwe Omgevingswet kunnen gemeenten zelf een eigen omgevingsvisie vaststellen. Het is dan ook belangrijk dat ook gemeente X zich gaat verdiepen in de materie en gaat bepalen hoe zij op een veilige en verantwoorde wijze invulling gaat geven aan de aangekondigde uitrol van 5G.

Waarom moet het besproken worden?

- omdat 5G naar verwachting in 2020 zal worden uitgerold in alle gemeenten, wat vraagt om investeringen en beleidskeuzes van elke gemeente;
- omdat 5G grote gevolgen heeft op de directe leef- en woonomgeving van alle burgers;
- omdat steeds meer burgers daadwerkelijk fysieke gezondheidsklachten ervaren van straling en de gemeente hier verantwoordelijk voor is;
- omdat ook stralingsgevoelige burgers zich willen kunnen (blijven) begeven in de publieke ruimten (stadhuis, bibliotheek, ziekenhuis, etc.);
- omdat de gezondheid van met name kwetsbare burgers, zoals (ongeboren) baby's, jonge kinderen, zieke mensen en ouderen, beschermd moet worden;
- omdat alle burgers in de gemeente X recht hebben op eerlijke informatie over de effecten van straling op de gezondheid en wat zij concreet kunnen doen om de hoeveelheid straling te beperken;
- omdat dit onderdeel zou moeten zijn van de Omgevingsvisie van gemeenten;
- omdat ook de GGD het belang van het realiseren van stralingsarme zones in Nederland erkent (Dr. Fred Woudenberg);
- omdat smartphones en sociale media inmiddels bij steeds meer mensen ook (zeer) verslavende effecten heeft (geestelijke gezondheid);
- omdat Stichting 113 straling meeneemt als mogelijke oorzaak in onderzoeken naar zelfdoding (als vervolg op depressie);
- omdat de huidige [blootstellingsnormen](#) dateren uit 1998 en alleen zijn gebaseerd op de opwarmingseffecten en niet op de biologische effecten, daarnaast is er geen rekening gehouden met de cumulatieve (stapelende) effecten;
- omdat de WHO heeft geconstateerd dat elektromagnetische straling [mogelijk kankerverwekkend](#) is (2011);
- omdat de Raad van Europa heeft geadviseerd om het [voorzorgsprincipe toe te passen](#) (2011);
- omdat een [groep van 186 wetenschappers en artsen uit 36 landen de EU dringend hebben gewaarschuwd voor de gevaren van 5G](#) (sept. 2017). Zij verzoeken de EU om te stoppen met de uitbreiding van 5G; om het voorzorgsprincipe toe te passen ([Resolutie 1815](#)); om burgers te informeren over de gezondheidsrisico's van straling en hoe zij draadloze communicatie kunnen beperken; om een *onafhankelijke* werkgroep in te stellen om (zonder inmenging van de telecomindustrie) de gezondheidsrisico's te her-evalueren en te beslissen over nieuwe blootstellingsnormen; om de lobby van de telecom industrie te weren en om *bedrade* digitale netwerken te implementeren (i.p.v. draadloze netwerken);
- omdat het buitenland al vele stappen aan het zetten is om burgers wél actief te informeren en beschermen tegen draadloze straling; de Nederlandse overheid neemt die verantwoordelijkheid nog niet.

Waarom moet het nu besproken worden?

Omdat er lokale beleidskeuzes gemaakt moeten gaan worden vanwege de aangekondigde komst van 5G. Daarnaast zal dit onderwerp moeten worden opgenomen in de Omgevingsvisie. E.e.a. vraagt de nodige voorbereidingstijd en de ontwikkelingen gaan erg snel.

Om welke politieke keuzes vraagt het kernvraagstuk?

De vraag is of de lokale politiek de economische belangen belangrijker vindt óf de belangen voor de gezondheid van de inwoners van gemeente X. Er kan bijvoorbeeld besloten worden om geen zendantennes te plaatsen in de buurt van kinderdagverblijven, scholen, ziekenhuizen, verzorgingshuizen, etc. (Een ziekenhuis in Zutphen heeft bijv. al een stralingsarme onderzoeksruimte.) En er kan actief voor gekozen worden om in de publieke ruimten te zorgen voor stralingsarme plekken, zodat mensen niet worden buitengesloten.

Welke informatie is nodig om tot beeldvorming, oordeelsvorming en besluitvorming te komen?

Verdieping in de materie. Zie daarbij ook onderstaande toelichting en de informatie op de verzamelwebsite <https://stralingsbewust.info> en op de website van de Stichting ElektroHyperSensitiviteit: <https://stichtingehs.nl/>. Deze belangenvereniging is ook deelnemer in het Kennisplatform ElektroMagnetische Velden (de GGD verwijst ook naar hen).

Welke eisen kun je aan het proces stellen?

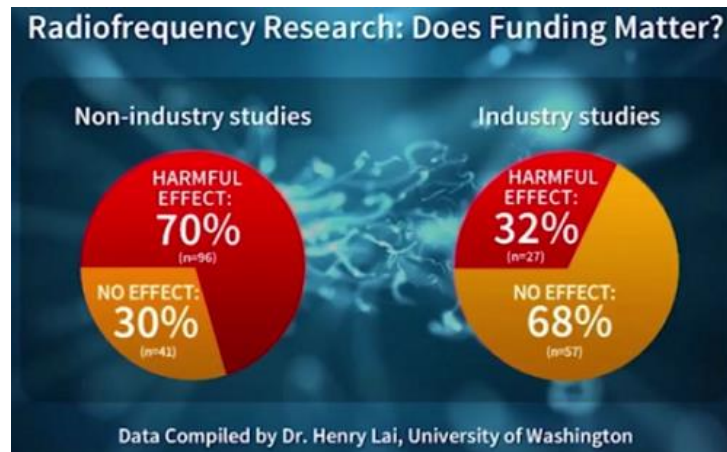
- dat er niet alleen naar de standaard overheids-standpunten wordt gekeken, maar dat er ook met een open houding en kritische blik verder wordt gekeken naar andere visies en feiten;
- dat de gemeente zélf eigen verantwoordelijkheid neemt en deze kwestie niet afschuift op de landelijke overheid.

Welke financiële aspecten spelen een rol?

- kosten voor de uitrol van 5G; de bekabelde infrastructuur (ondergrondse kabels/glasvezel) en de plaatsing van de zendantennes in lantaarnpalen, verkeerslichten, bushokjes, etc.;
- kosten vanwege ziekte en arbeidsongeschiktheid van burgers die vanwege overmatige straling niet meer kunnen functioneren (uitkeringen, inzet GGD);
- kosten om huizen van inwoners af te schermen met stralingswerende materialen - zoals verf, gordijnen, raamfolie, etc.- indien zij gezondheidsklachten ervaren van zendantennes;
- kosten voor afschermingsmaatregelen in de auto om de mobiliteit voor stralingsgevoeligen te behouden;
- budgetten beschikbaar maken vanuit de WMO en/of het Ontschottingsfonds om deze kosten te kunnen vergoeden aan inwoners van X.

Ter nadere bestudering:

- **De overheid kiest de kant van de commercie en niet die van de volksgezondheid.**
Zie bijvoorbeeld [dit artikel](#) over het Actieplan Digitale Connectiviteit.
- **De rol van de industrie/multinationals.**
Dezelfde processen spelen zich af in vele grote industrieën, waarbij sprake is van belangenverstrengeling en van grote machtige partijen die de belangen van aandeelhouders voorop stellen. Zie bijvoorbeeld [dit artikel](#) over de werkwijze van Monsanto. Een andere industrie, dezelfde tactieken.
- **De onafhankelijkheid van de wetenschap.**
De University of Washington heeft voor 326 wetenschappelijke onderzoeken naar de biologische effecten van straling, bekeken of de uitkomsten beïnvloed worden door degene die het onderzoek betaald. Hieruit blijkt dat 70% van de *onafhankelijke onderzoeken* schadelijke effecten aantoonde. Een meerderheid. Terwijl dat van onderzoek *gefinancierd door de telecomindustrie* slechts 32% is, een minderheid. 'Wie betaalt, bepaalt'. Zie [deze link](#) (vanaf 10:30 min.).

- **Het buitenland neemt wel voorzorgsmaatregelen.**
In het buitenland worden wel al vele voorzorgsmaatregelen genomen. Zo geldt er in Frankrijk vanaf september 2018 bijv. een totaal verbod op het gebruik van mobiele telefoons op lagere en middelbare scholen. En Cyprus geeft haar inwoners al sinds 2015 actieve voorlichting over de gezondheidseffecten van straling. Zie bijvoorbeeld [deze overheids-video](#) van 4 minuten.

Zie ook deze [compilatie van maatregelen, adviezen en uitspraken van overheden, internationale organisaties en rechtbanken over toepassing van elektromagnetische straling](#), samengesteld door dr. L. Vriens.

Meer informatie is te vinden op de website www.StralingsBewust.info, op de webpagina met [Adviezen aan gemeenten](#) en op de website van de [Stichting ElektroHyperSensitiviteit](#).